

Fakta, argument & debatt

Nyhetsbrev om alkohol, narkotika och sociala frågor från Blå Bandet i samverkan med SLAN

N:r 14 - publicerad 22 november 2025

Blå Bandet

Nyhetsbrevet produceras av Blå Bandet (Sveriges Blåbandsförbund) och ges ut i samverkan med SLAN (Sveriges Landsråd för alkohol- och narkotikafrågor)

www.blabandet.se www.slan.se

Redaktion: Helena Bingebo, Bertil Forsberg, Ingalill Söderberg, Mikael Hansson, Per-Olof Svensson

nyhetsbrev@blabandet.se

Redigering & utskick: Per-Olof Svensson

INNEHÅLL

- Nikotin blir livsstil medan politiken sover
- Årets förebyggare och förebyggande kommun
- Finland använder PETH för att screena gravida
- Alkohol och PFAS - Dubbel anledning till oro
- Reglerat lägsta pris för alkohol minskade gravidas drickande
- Ny CAN-rapport: Svenskarna dricker allt mindre alkohol
- Krav på söndagsöppet
- Studie visar samband mellan alkohol och kronisk hosta
- Forskare bidrar till snabbare narkotikaklassning
- Centerja till avkriminalisering
- Rekordstora kokainbeslag oroar tullverket
- Trafikolyckor från Tyskland kan spridas till Sverige
- Viktig rapport om beroende
- KD-ja till nikotinprodukter, slopa alkoholkrav vid servering

NIKOTIN

Nikotin blir livsstil medan politiken sover

Nikotinindustrin gör comeback i stadskärnan med färgglad marknadsföring. Politikerna måste vakna – annars riskerar vi en ny generation av beroende, skriver Rebecka Öberg och Sindra Berndt från IOGT-NTO på Drugnews.

På Drottninggatan i Stockholm öppnar snart en ny butik för snus- och nikotinprodukter. Framför skyltfönstret står en kuliss, sprayad i färgglada bokstäver: "Snus is life. The modern way." Förbipasserande bjuds att kika in genom ett litet hål för att få en glimt av framtiden.

Det hela känns överraskande, för konceptet "tobaksaffär" tillhör annars en era i det förgångna. I takt med att svenskarna röker minst i hela EU har den kommit att försvinna ur vår moderna stadsbild. Ändå står vi här, på huvudstadens mest centrala plats, och ser den göra comeback – som om den vore framtiden.

Hur har det blivit så?

[Läs mer: Drugnews](#)

Forts. >

UTMÄRKELSER

Årets förebyggare och förebyggande kommun

Vid konferensen Förebygg.nu i Göteborg, tilldelades Järfälla pris som årets förebyggande kommun av CAN (Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning). Årets förebyggande organisation är Ersta Vändpunkten som ger stöd till barn, unga och vuxna som lever nära någon med ett beroende.

Bild på pristagare från vänster: Järfälla kommun representerades av Mikael Skaghammar, Enhetschef på preventionenheten och Lisa Wells som är gruppledare och har samordnat det ANDTS-preventiva arbetet sedan 2018. I mitten Charlotta Rehnman, direktör CAN. Ersta Vändpunkten representerades av Jeanette Svensson, socionom och leg. psykoterapeut, och Cecilia Wänlund Wallén, terapeut och konsulent.

Foto: Per-Olof Svensson

[Läs om pristagaren Ersta Vändpunkten i Alkohol & Narkotika](#)

ALKOHOL

Finland använder PEth för att screena gravida

Ett pilotprojekt i tre regioner i Finland ska ta PEth prov för att screena alla gravida.

Målet är att ge foster en drogfri miljö.

[Läs mer: Drugnews](#)

Alkohol och PFAS - Dubbel anledning till oro

Tidigare i år visade en studie att vanligt rödvin innehåller höga halter av en variant av miljögiften PFAS, dvs. den "evighetskemikalie" från brandsläckningsskum som förorenat dricksvatten på olika håll.

[Läs mer: Naturskyddsföreningen](#)

Nu oroar sig dessutom forskare allt mera för de potentiella förstärkningseffekterna mellan alkohol och PFAS på risken för leverskador vilket diskuteras i en översiktsartikel som publicerats i novembernumret av den vetenskapliga tidskriften Toxicological Sciences.

[Läs mer. \(engelska\)](#)

Forts. >

ALKOHOL

Reglerat lägsta pris för alkohol minskade gravidas drickande

En studie från Skottland inkluderar alla födselar mellan 1 april 2013 och 31 december 2019 totalt nära 350 000. Forskarna har undersökt vilken alkoholkonsumtion de gravida rapporterat vid första mödravårdsbesöket, samt graviditetslängd, barnets födelsevikt mm. Den långsiktiga trenden i Skottland har varit att en ökande andel av de gravida kvinnorna använt alkohol. I studien analyserades om tre olika alkoholförebyggande åtgärder haft någon statistiskt säkerställd effekt på de gravidas alkoholkonsumtion.

Varken en skärpt trafiknykterhetslag eller hälsomyndigheternas nya råd om att helt avstå alkohol under graviditeten gav någon säkerställd effekt på de gravidas drickande. Införandet av ett lägsta tillåtna pris på alkohol gav däremot en signifikant minskning av konsumtionen, vilket ligger i linje med den registrerade minskningen av försäljningen. Andelen lågviktiga och behovet av neonatalvård minskade också med koppling till prisregleringen. Studien publicerades 7 november i den vetenskapliga tidskriften BMJ Public Health.

[Läs mer. \(engelska\)](#)

Ny CAN-rapport: Svenskarna dricker allt mindre alkohol

Svenskarna uppger att de dricker drygt en femtedel mindre alkohol i dag jämfört med för 20 år sedan, enligt en ny rapport från Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning.

- Minskningen beror framför allt på att män och yngre personer uppger att de dricker mindre, medan kvinnor inte minskat sitt drickande och äldre faktiskt dricker mer.
- Trots att män tydligt minskat sin konsumtion är könsskillnaderna fortfarande stora. Under 2024 var männens årskonsumtion 80 procent högre än kvinnornas.

[Läs mer: CAN](#)

Krav på söndagsöppet

Den finska alkoholpolitiken nedmonteras i rask takt. När den finska motsvarigheten till Systembolaget, Alko mister sin monopolställning måste man anpassa sig för att kunna hävda sig i konkurrensen. Det menar den finska riksdagens ekonomiutskott och föreslår därför att Alko ska börja hålla söndagsöppet. Man får mothugg av Institutet för hälsa och välfärd (THL). Forskarprofessorn Pia Mäkelä vid THL säger till YLE att det är feltänkt att öka tillgängligheten ytterligare.

Redan nu är det köer till olika tjänster för personer med missbruksproblem, konstaterar Mäkelä.

– Det skulle vara bra att söka olika sätt att minska belastningen. Vi vet att lättillgänglig alkohol leder till skador.

[Läs mer: Yle \(svenska\)](#)

Även i Sverige höjs krav på införande av söndagsöppet. Sverigedemokraten Erik Hellsborn vill att riksdagen uppdrar åt Systembolaget att införa öppettider på söndagar. I en riksdagsmotion ondgör han sig över att vanligt folks livspussel försvåras eftersom det är omöjligt att på laglig väg köpa drycker starkare än 3,5 %, en dag i veckan.

[Läs mer: Riksdagen](#)

Studie visar samband mellan alkohol och kronisk hosta

En ny studie från Lunds och Aalborgs universitet visar på en koppling mellan riskbruk av alkohol och flera luftvägs-symtom, försämrad livskvalitet och ökad andfåddhet. ”Det är en viktig signal till sjukvården att även fråga om alkoholvanor vid behandling av patienter med lungsjukdomar”, säger Max Olsson, doktor i medicinsk vetenskap vid Lunds universitet i ett pressmeddelande.

Studien är baserad på Hjärt-Lungfondens stora forskningssatsning SCAPIS. ”Nästa steg i forskningen är att genom uppföljningen av SCAPIS undersöka hur alkoholkonsumtion påverkar symtom och livskvalitet på längre sikt hos personer med allvarlig lungsjukdom”, säger Kristina Sparreljung, generalsekreterare för Hjärt-Lungfonden.

[Läs mer: Hjärt-Lungfonden](#)

NARKOTIKA

Forskare bidrar till snabbare narkotikaklassning

50 nya droger kommer in på den illegala marknaden i Europa varje år. För att myndigheter som polis och åklagare ska kunna slå till mot en ny psykoaktiv substans måste den klassas som narkotika. Det räcker att tillverkaren har bytt ut en enda atom jämfört med en narkotikaklassad substans för att molekylerna ska räknas som ett nytt preparat som är tillåtet att sälja och inneha. En forskargrupp vid Linköpings universitet har utvecklat metoder för att så snabbt som möjligt få ut viktig information om nya narkotikadrogerna till nationella folkhälsomyndigheter och europeiska narkotikaunionen, EUDA. Forskarna tar reda på hur substansen verkar i kroppen.

[Läs mer: Linköpings universitet](#)

Centerja till avkriminalisering

När Centerpartiet höll partistämman i Karlstad den 13-16 november så valde man inte bara Elisabeth Thand Ringqvist till ny partiledare. En rad motioner om alkohol och narkotika behandlades också. Centerstudenterna har länge kämpat för ett perspektivskifte mot en mer narkotikaliberal lagstiftning. Man lyckades inte få stöd för att legalisera bruk eller innehav av narkotika. Däremot drev man, uppbackade av bland annat CUF, igenom att det ska vara lagligt att vara påverkad av knark. Centerpartiet är därmed det andra partiet efter Vänsterpartiet som kräver avkriminalisering av narkotikaförekomst i kroppen.

[Läs mer: Omni](#)

Rekordstora kokainbeslag oroar tullverket

Tullverkets beslag av kokain ökar för sjätte året i rad och verket varnar för att Sveriges utsätts för ett extremt smugglingstryck. Tonvis av kokain smugglas årligen över gränsen och trots allt större beslag påverkas inte priserna på den illegala marknaden.

– Det här är exceptionellt och väldigt bekymmersamt, säger generaltulldirektör Johan Norrman till Dagens Nyheter.

DN har tagit del av hittills opublicerade siffror från Tullverket som visar beslagen av kokain från den första januari i år till och med den sista oktober. Hittills i år uppgår beslagen till 1 495 kilo kokain. Siffran för samma period förra året var 1 482.

[Läs mer: DN](#)

Trafikolyckor från Tyskland kan spridas till Sverige

Efter att Tyskland delvis legaliserat cannabisbruket har antalet trafikolyckor med en cannabispåverkad förare ökat - medans trafikolyckor generellt minskat. Riksförbundet M Sverige är oroliga att de tyska förarna beter sig på samma sätt, när de besöker Sverige.

[Läs mer: Drugnews](#)

PSYKISK HÄLSA

Viktig rapport om beroende

Rapporten "Jag är så mycket mer än det här", framtagen av Nationell Samverkan för Psykisk Hälsa (NSPH), synliggör stora brister i hur samhället möter personer med skadligt bruk eller beroende och deras anhöriga. Genom enkätundersökning, djupintervjuer och fokusgrupper med personer med egen erfarenhet av skadligt bruk eller beroende, ger rapporten en tydlig bild av en vård och ett stöd som inte räcker till.

[Läs mer: NSPH-rapport](#)

NIKOTIN & ALKOHOL VID SERVERING

KD-ja till nikotinprodukter, slopa alkoholkrav vid servering

Kd vill fortsatt att det ska vara tillåtet att designa och sälja nikotinprodukter (vitt snus och e-cigarett) särskilt ägnade att locka barn och unga. Det blev resultatet av en omröstning vid Kristdemokraternas riksting i Linköping den 16 november. Partistyrelsen fick inte igenom sitt förbudsförslag mot godissmaker och färgglada förpackningar men däremot en skrivning om skärpning av marknadsföringsreglerna. Rikstinget avvisade också ett motionskrav om att utreda huruvida nikotinprodukter enbart skulle få försälgas via Systembolaget.

[Läs mer och lyssna: Sveriges Radio](#)

Kristdemokraterna beslutade även att verka för att slopa alkohollagens krav på matservering för stadigvarande serveringstillstånd. Detta trots att regeringens egen utredning förordar ett bibehållet matkrav med motiveringen att berusningseffekten blir mindre om alkoholen intas samtidigt med mat, och att den totala berusningsnivån på ett serveringsställe blir lägre vid matsservering, även om inte alla gäster äter, vilket minskar alkoholrelaterade risker för ordning och säkerhet etc.

En annan motion lyfte alkoholserving av äldreträffar. Detta mot bakgrund av att Södermalms stadsförvaltning nekat serveringstillstånd med hänvisning till att de äldreträffar som kommunen anordnar ska vara hälsofrämjande och inkluderande och att man som besökare inte aktivt ska behöva tacka nej till alkohol. Rikstinget ställde sig bakom partistyrelsens skrivning om att det fortsatt måste vara upp till varje kommun att låta hälsofrämjande aspekter vara styrande i valet kring huruvida alkohol ska serveras i verksamheter för äldre.

**NARKOTIKA
POLITISKT
CENTER**

Webbinarium

NPC:s Publicistpris i narkotikafrågor

4 december 2025 kl. 14.00-15.00

Lyssna till vinnaren – men vem blir det?

NPC:s publicistpris delas ut till en person som under 2025 bidragit med kunskap och kompetens kring narkotikafrågor och som fått spridning medialt genom artiklar, rapporter, böcker, poddar eller annan publicering.

Under vårt webinarium får du veta vem som mottar årets pris och lyssna på ett samtal med prismottagaren!

[Anmälan till webinariet](#)